सप्तमः प्रश्नः

॥तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥सप्तमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः॥

त्रिवृत्स्तोमो भवति। ब्रह्मवर्चसं वै त्रिवृत्। ब्रह्मवर्चसमेवावं रुन्थे। अग्निष्टोमः सोमो भवति। ब्रह्मवर्चसं वा अग्निष्टोमः। ब्रह्मवर्चसमेवावं रुन्थे। रथन्तर साम भवति। ब्रह्मवर्चसं वै रथन्तरम्। ब्रह्मवर्चसमेवावं रुन्थे। परिस्रजी होतां भवति॥१॥

अरुणो मिर्मिरस्त्रिशुं ऋः। एतद्वे ब्रह्मवर्चसस्यं रूपम्। रूपेणेव ब्रह्मवर्चसमवं रुन्थे। बृह्स्पतिरकामयत देवानां पुरोधाङ्गं च्छेयमिति। स एतं बृहस्पतिस्वमंपश्यत्। तमाऽहंरत्। तेनांयजता ततो वे स देवानां पुरोधामंगच्छत्। यः पुरोधाकांमः स्यात्। स बृहस्पतिस्वनं यजेत॥२॥ पुरोधामेव गंच्छति। तस्यं प्रातः सबने सन्नेषुं नाराश्र स्त्रेषुं एकांदश् दक्षिणा नीयन्ते। एकांदश् मार्ध्यन्दिने सबंने सन्नेषुं

नाराश्र्सेषुं। एकांदश तृतीयसव्ने स्त्रेषुं नाराश्र्सेषुं। त्रयंस्त्रिःशृद्धे देवताः। देवतां प्वावंरुन्थे। अश्वंश्वतुस्त्रिःशाः। प्राजापत्यो वा अश्वंः॥३॥ प्रजापंतिश्चतुस्त्रिःशो देवतांनाम्। यावंतीरेव देवताः। ता प्वावंरुन्थे। कृष्णाजिनंऽभिषिंश्वति। ब्रह्मंणो वा एतद्रूपम्। यत्कृष्णाजिनम्। ब्रह्मवर्चसेनैवेन्ः समर्थयति। आज्येनाभिषिंश्वति। तेजो वा आज्यम्। तेजं प्वास्मिन्दधाति॥४॥

होतां भवति यजेत् वा अश्वां दधाति॥१॥————[१]

यदाँग्नेयो भवंति। अग्निमुंखा ह्यृद्धिः। अथ् यत्पौष्णः। पृष्टिर्वे पूषा। पृष्टिर्वेश्यंस्य। पृष्टिमेवावं रुन्धे। प्रम्वायं सावित्रः। अथ् यत्त्वाष्ट्रः। त्वष्टा हि रूपाणिं विक्रोति। निर्वरुणत्वायं वारुणः॥५॥

अथो य एव कश्च सन्त्सूयतें। स हि वांरुणः। अथ् यद्वैश्वदेवः। वैश्वदेवो हि वैश्यः। अथ् यन्मांरुतः। माुरुतो हि वैश्यः। सप्तैतानिं हुवीः षि भवन्ति। सप्तगंणा वै म्रुतंः। पृश्जिः पष्टौही मांरुत्या लेभ्यते। विश्वे म्रुतंः। विश्वं पृवैतन्मंध्यतोंऽभिषिंच्यते। तस्माद्वा पृष विशः प्रियः। विशो हि मध्यतोंऽभिषिच्यते। ऋष्भचर्मेऽध्यभिषिश्चिति। स हि प्रजनियता। दुधाऽभिषिश्चिति। ऊर्ग्वा अन्नाद्यन्दिधं। ऊर्जैवैनंमन्नाद्येन समर्धयति॥६॥

वारुणो विद्वै मुरुतोऽष्टौ चं॥२॥-----[२]

यदाँग्नेयो भवंति। आग्नेयो वै ब्राँह्मणः। अथ् यत्सौम्यः। सौम्यो हि ब्राँह्मणः। प्रस्वायैव सांवित्रः। अथ् यद्वांर्हस्पत्यः। पृतद्वे ब्राँह्मणस्यं वाक्पतीयम्। अथ् यदंग्नीषोमीयः। आग्नेयो वै ब्राँह्मणः। तौ यदा सङ्गच्छेते ॥७॥

अर्थ वीर्यावत्तरो भवति। अथ् यत्सारस्वतः। एति प्रत्यक्षं ब्राह्मणस्यं वाक्पतीयम्। निर्वरुणत्वायैव वारुणः। अथो य एव कश्च सन्त्सूयते। स हि वारुणः। अथ् यद्यांवापृथिव्यः। इन्द्रों वृत्राय वज्रमुदंयच्छत्। तन्द्यावापृथिवी नान्वंमन्येताम्। तमेतेनैव भांगुधेयेनान्वंमन्येताम्॥८॥

रेतः सोमः सप्त चं॥४॥∎

वर्ज्रस्य वा एषोऽनुमानायं। अनुंमतवज्ञः सूयाता इतिं। अष्टावेतानिं ह्वी १षिं भवन्ति। अष्टाक्षंरा गायत्री। गायत्री ब्रंह्मवर्च्सम्। गायत्रियेव बंह्मवर्च्समवं रुन्धे। हिरंण्येन घृतमृत्पुंनाति। तेजंस एव रुचे। कृष्णाजिनेंऽभिषिंश्वति। ब्रह्मंणो वा एतदंख्सामयों रूपम्। यत्कृंष्णाजिनम्। ब्रह्मंत्रेवेनंमृख्सामयोरध्यभिषिंश्वति। घृतेनाभिषिंश्वति। तथां वीर्यावत्तरो भवति॥९॥

न वै सोमेन सोमंस्य स्वौऽस्ति। हृतो ह्येषः। अभिषृंतो ह्येषः। न हि हृतः सूयतें। सौमी स्मृतवंशामा लंभते। सोमो वै रेतोधाः। रेतं पृव तद्दंधाति। सौम्यर्चाऽभिषिञ्चति। रेतोधाः। रेतं पृव तद्दंधाति। सौम्यर्चाऽभिषिञ्चति। रेतोधा ह्येषा। रेतः सोमः। रेतं पृवास्मिन्दधाति। यत्किं चं राजसूर्यमृते सोमम्। तत्सर्वं भवति। अषांढय्युँत्सु पृतंनासु पप्रिम्। सुवर्षाम्प्स्वां वृजनंस्य गोपाम्। भरेषुजा स्संक्षिति सुश्रवंसम्। जयंन्तन्त्वामनं मदेम सोम॥१०॥

यो वै सोमेन सूयतें। स देवस्वः। यः पृश्नां सूयतें। स देवस्वः। य इष्टां सूयतें। स मनुष्यस्वः। एतं वै पृथंये देवाः प्रायंच्छन्। ततो वै सोऽप्यांरण्यानांं पशूनामंसूयत। यावंतीः कियंतीश्च प्रजा वाचं वदंन्ति। तासार् सर्वांसार स्यते॥११॥

य पृतेन् यजंते। य उं चैनमेवं वेदं। नाराश्र्स्यर्चाऽभिषिश्चित। मनुष्यां वै नराश्रभ्सं। निह्नुत्य वावैतत्। अथाभिषिश्चिति। यत्किं चं राज्सूयंमनुत्तरवेदीकम्ं। तत्सर्वं भवित। ये में पश्चाशतंन्ददुः। अश्वांनाभ स्थस्तुंतिः। द्युमदेग्ने मिह् श्रवंः। बृहत्कृंधि मुघोनांम्। नृवदंमृत नृणाम्॥१२॥

सूयते स्थस्तुंतिस्रीणि च॥५॥——————————[५]

एष गोंस्वः। षुद्रिर्श उक्थ्यों बृहत्सांमा। पर्वमाने कण्वरथन्त्रं भेवति। यो वै वांज्पेर्यः। स संम्राद्भवः। यो रांज्सूर्यः। स वंरुणस्वः। प्रजापंतिः स्वारांज्यं परमेष्ठी। स्वारांज्यङ्गोरेव। गौरिंव भवति॥१३॥

य एतेन् यजंते। य उं चैनमेवं वेदं। उभे बृंहद्रथन्तरे भेवतः। ति स्वारांज्यम्। अयुत्नदक्षिणाः। ति स्वारांज्यम्। प्रतिधुषाऽभिषिश्चति। ति स्वारांज्यम्। अनुंद्धते वेद्ये दक्षिण्त आंहवनीयंस्य बृह्तः स्तोत्रं प्रत्यभिषिश्चति। इयं वाव रथन्तरम्॥१४॥

असौ बृहत्। अनयोर्वेनमनंन्तर्हितम्भिषिश्चिति। पृशुस्तोमो वा एषः। तेनं गोस्वः। षृद्विष्शः सर्वः। रेवज्ञातः सहंसा वृद्धः। क्षृत्राणां क्षत्रभृत्तंमो वयोधाः। महान्मंहित्वे तंस्तभानः। क्षत्रे राष्ट्रे चं जागृहि। प्रजापंतेस्त्वा परमेष्ठिनः स्वाराज्येनाभिषिश्चामीत्यांह। स्वाराज्यमेवैनंङ्गमयति॥१५॥

सि १ हे व्याघ्र उत या पृदांकौ। त्विषिरुग्नौ ब्राँह्मणे सूर्ये या। इन्द्रं या देवी सुभगां जजानं। सा न आगुन्वर्चसा संविदाना। या राजन्ये दुन्दुभावायंतायाम्। अश्वंस्य ऋन्द्ये पुरुषस्य मायौ। इन्द्रं या देवी सुभगां जजानं। सा न आगुन्वर्चसा संविदाना। या हुस्तिनि द्वीपिनि या हिरंण्ये। त्विष्रिश्वेषु पुरुषेषु गोषुं॥१६॥

इन्द्रं या देवी सुभगां ज्ञानं। सा न आग्नवर्चसा संविदाना। रथे अक्षेषुं वृष्भस्य वाजें। वाते पूर्जन्ये वरुणस्य शुष्में। इन्द्रं या देवी सुभगां ज्ञानं। सा न आग्नवर्चसा संविदाना। राडंसि विराडंसि। सुम्राडंसि स्वराडंसि। इन्द्रांय त्वा तेजंस्वते तेजंस्वन्त श्रीणामि। इन्द्रांय त्वौजंस्वत ओजंस्वन्त श्रीणामि॥१७॥

इन्द्रांय त्वा पर्यस्वते पर्यस्वन्तः श्रीणामि। इन्द्रांय त्वाऽऽयंष्मत् आयंष्मन्तः श्रीणामि। तेजोंऽसि। तत्ते प्र यंच्छामि। तेजंस्वदस्तु मे मुखम्। तेजंस्वच्छिरों अस्तु मे। तेजंस्वान् विश्वतः प्रत्यङ्कः। तेजंसा संपिंपृग्धि मा। ओजोंऽसि। तत्ते प्र यंच्छामि॥१८॥

ओर्जस्वदस्तु मे मुखम्ँ। ओर्जस्विच्छिरों अस्तु मे। ओर्जस्वान् विश्वतः प्रत्यङ्कः। ओर्जसा सं पिंपृग्धि मा। पयोऽसि। तत्ते प्र यंच्छामि। पयंस्वदस्तु मे मुखम्। पयंस्वच्छिरो अस्तु मे। पयंस्वान् विश्वतः प्रत्यङ्कः। पयंसा सं पिपृग्धि मा॥१९॥

आयुंरिस। तत्ते प्र यंच्छामि। आयुंष्मदस्तु मे मुखम्ं। आयुंष्मच्छिरो अस्तु मे। आयुंष्मान् विश्वतः प्रत्यङ्कः। आयुंषा सं पिंपृग्धि मा। इममंग्र आयुंषे वर्चसे कृधि। प्रिय॰ रेतों वरुण सोम राजन्। मातेवास्मा अदिते शर्म यच्छ। विश्वें देवा जरंदष्टिर्यथाऽसंत्॥२०॥

आयुंरिस विश्वायुंरिस। सर्वायुंरिस सर्वमायुंरिस। यतो वातो मनोजवाः। यतः क्षरंन्ति सिन्धंवः। तासान्त्वा सर्वासाः रुचा। अभिषिश्चामि वर्चसा। समुद्र इंवासि गृह्मनां। सोमं इवास्यदांभ्यः। अग्निरिव विश्वतः प्रत्यङ्कः। सूर्यं इव ज्योतिषा विभूः॥२१॥

अपाय्यौं द्रवंणे रसंः। तमहम्समा आमुष्यायणायं। तेजसे ब्रह्मवर्चसायं गृह्णामि। अपां य ऊर्मी रसंः। तमहम्समा आंमुष्यायणायं। ओजंसे वीर्याय गृह्णामि। अपाय्यौ मध्यतो रसंः। तमहम्स्मा आंमुष्यायणायं। पृष्ट्यौ प्रजनंनाय गृह्णामि। अपाय्यौ यज्ञियो रसंः। तमहम्स्मा आंमुष्यायणायं। आयुंषे दीर्घायुत्वायं गृह्णामि॥२२॥

गोष्बोर्जस्वन्तः श्रीणाम्योर्जोऽसि तत्ते प्रयंच्छामि पर्यसा संपिपृग्धि माऽसंद्विभूर्यिज्ञयो रसो द्वे चं॥७॥ [৩]

अभिप्रेहिं वी्रयंस्व। उग्रश्चेत्तां सपत्न्हा। आतिष्ठ मित्रवर्धनः। तुभ्यं देवा अधिन्नवन्। अङ्कौ न्यङ्काव्भित् आतिष्ठ वृत्रहृत्रथम्। आतिष्ठंन्तं पिर् विश्वं अभूषन्। श्रियं वसानश्चरित स्वरोचाः। महत्तद्स्यासुरस्य नामं। आ विश्वरूपो अमृतांनि तस्थौ। अनु त्वेन्द्रों मद्त्वनु बृह्स्पितिः॥२३॥

अनु सोमो अन्वग्निरांवीत्। अनुं त्वा विश्वं देवा अंवन्तु। अनुं सप्त राजांनो य उताभिषिक्ताः। अनुं त्वा मित्रावरुंणाविहावंतम्। अनु द्यावांपृथिवी विश्वशंम्भू। सूर्यो अहोंभिरन् त्वाऽवत्। चन्द्रमा नक्षंत्रैरन् त्वाऽवत्। द्यौश्चं त्वा पृथिवी च प्रचेतसा। शुक्रो बृहद्दक्षिणा त्वा पिपर्तु। अनुं स्वधा चिंकिता समो अग्निः। आऽयं पृणक्तु रजंसी उपस्थम्॥२४॥

बृह्स्पितिः सोमो अग्निरेकं च॥८॥————[८]

प्रजापंतिः प्रजा अंसृजत। ता अंस्मात्सृष्टाः परांचीरायन्। स एतं प्रजापंतिरोद्नमंपश्यत्। सोऽन्नं भूतोंऽतिष्ठत्। ता अन्यत्रान्नाद्यमिवित्वा। प्रजापंतिं प्रजा उपावर्तन्त। अन्नमेवैनं भूतं पश्यंन्तीः प्रजा उपावर्तन्ते। य एतेन् यजंते। य उं चैनमेवं वेदं। सर्वाण्यन्नांनि भवन्ति॥२५॥

सर्वे पुरुषाः। सर्वांण्येवान्नान्यवं रुन्धे। सर्वान्पुरुषान्। राडंसि विराड्सीत्यांह। स्वारांज्यमेवैनंङ्गमयित। यद्धिरंण्युन्ददांति। तेज्रस्तेनावंरुन्धे। यत्तिंसृधन्वम्। वीर्यन्तेनं। यदष्ट्रांम्॥२६॥ पृष्टिन्तेनं। यत्कंमण्डलुम्। आयुष्टेनं। यद्धिरंण्यमा ब्ध्नातिं। ज्योतिर्वे हिरंण्यम्। ज्योतिरेवास्मिन्दधाति। अथो तेजो वै हिरंण्यम्। तेजं पुवात्मन्धंत्ते। यदोंद्नं प्राृश्ञातिं। पुतदेव सर्वमवरुध्यं॥२७॥

तदंस्मिन्नेक्धाऽधाँत्। रोहिण्याङ्कार्यः। यद्ग्राँह्मण एव रोहिणी। तस्मादेव। अथो वर्ष्मैवैन र्समानानां करोति। उद्यता सूर्येण कार्यः। उद्यन्तं वा एत र सर्वाः प्रजाः प्रतिनन्दन्ति। दिदृक्षेण्यो दर्शनीयो भवति। य एवं वेदं। ब्रह्मवादिनो वदन्ति॥२८॥

अवेत्योंऽवभृथा ३ ना ३ इतिं। यद्दर्भपुञ्जीलैः प्वयंति। तित्स्वदेवावैति। तन्नावैति। त्रिभिः पंवयित। त्रयं इमे लोकाः। एभिरेवैनं लोकैः पंवयित। अथो अपां वा एतत्तेजो वर्चः। यद्दर्भाः। यद्दर्भपुञ्जीलैः प्वयंति। अपामेवैनन्तेजंसा वर्चसाऽभिषिञ्चति॥२९॥

भ्वन्त्यष्ट्रांमवुरुध्यं वदन्ति दुर्भा यहंर्भपुश्चिलेः प्वयुत्येकं चाडा [९]
प्रजापितिरकामयत बहोर्भूयाँन्तस्यामिति। स एतं
पश्चशारदीयमपश्यत्। तमाऽहंरत्। तेनायजत। ततो

वै स बहोर्भूयांनभवत्। यः कामयंत बहोर्भूयांन्त्स्यामितिं। स पंश्रशार्दीयंन यजेत। बहोरेव भूयांन्भवति। मुरुत्स्तोमो वा एषः। मरुतो हि देवानां भूयिष्ठाः॥३०॥

बहुर्भविति। य एतेन् यजंते। य उंचैनमेवं वेदं। पृश्चशार्दीयों भविति। पश्च वा ऋतवंः संवत्सरः। ऋतुष्वेव संवत्सरे प्रतितिष्ठति। अथो पश्चाक्षरा पृङ्किः। पाङ्को युज्ञः। युज्ञमेवावं रुन्थे। स्प्तद्शः स्तोमा नाति यन्ति। स्प्तद्शः प्रजापितिः। प्रजापितेरास्या॥३१॥

भूयिष्ठा यन्ति द्वे चं॥१०॥————[१०]

अगस्त्यों मुरुद्धं उक्ष्णः प्रौक्षंत्। तानिन्द्रं आदंत्त। त एनं वर्ज्रमुद्यत्याभ्यायन्त। तान्गस्त्यंश्चैवेन्द्रंश्च कयाशुभीयंनाशमयताम्। ताञ्छान्तानुपाँह्वयत। यत्कंयाशुभीयं भवंति शान्त्यैं। तस्मांदेत ऐन्द्रामारुता उक्षाणंः सवनीयां भवन्ति। त्रयंः प्रथमेऽहृन्ना लेभ्यन्ते। एवं द्वितीयें। एवन्तृतीयें॥३२॥ पुवश्चंतुर्थे। पश्चौत्तमेऽहुन्ना लेभ्यन्ते। वर्षिष्ठमिव ह्यंतदहंः। वर्षिष्ठः समानानां भवति। य पुतेन यजंते। य उंचैनमेवं वेदं। स्वारौज्यं वा एष यज्ञः। पुतेन वा एक्या वां कान्दमः स्वारौज्यमगच्छत्। स्वरौज्यं गच्छति। य पुतेन यजंते॥३३॥

य उं चैनमेवं वेदं। मारुतो वा एष स्तोमंः। एतेन् वै मुरुतों देवानां भूयिष्ठा अभवन्। भूयिष्ठः समानानां भवति। य एतेन् यजेते। य उं चैनमेवं वेदं। पृश्चशार्दीयो वा एष यज्ञः। आ पश्चमात्पुरुषादन्नमित्। य एतेन् यजेते। य उं चैनमेवं वेदं। स्प्तद्शः प्रजापंतिः। प्रजापंतिरेव नैतिं॥३४॥

तृतीर्थे गच्छति य एतेन् यजंतेऽति य एतेन् यजंते य उं चैनमेवं वेद त्रीणि च (अगस्त्यः स्वारांज्यं मारुतः पंश्वशार्दीयो वा एष यज्ञः संप्तद्शं प्रजापंतेरेव नैतिं ॥)॥११॥——[१९]

अस्या जरांसो दमा मरित्राः। अर्चर्द्धमासो अग्नयः पावकाः। श्विचीचर्यः श्वात्रासो भुरण्यवः। वृनुरूषदो वायवो न सोमाः। यजां नो मित्रावरुणा। यजां देवा र ऋतं बृहत्। अग्ने यक्षि

स्वन्दमम्। अश्विना पिबंत र सुतम्। दीद्यंग्री शुचिव्रता। ऋतुनां यज्ञवाहसा॥३५॥

द्वे विरूपे चरतः स्वर्थे। अन्याऽन्यां वृत्समुपं धापयेते। हिर्रिन्यस्यां भवंति स्वधावान्। शुक्रो अन्यस्यांन्दहशे सुवर्चाः। पूर्वाप्रश्चरतो माययैतौ। शिशू कीर्डन्तौ पिरं यातो अध्वरम्। विश्वांन्यन्यो भुवंनाऽभि चष्टें। ऋतूनन्यो विदधंज्ञायते पुनंः। त्रीणि शृता त्रीषृहस्राण्यग्निम्। त्रि॰्शचं देवा नवं चाऽसपर्यन्॥३६॥

औक्षंन्धृतैरास्तृंणन्बर्हिरंस्मै। आदिद्धोतांर्द्र्यंषादयन्त। अग्निनाऽग्निः सिमंध्यते। क्विगृंहपंतिर्युवां। हृव्यवाङ्कुह्वांस्यः। अग्निर्देवानां ज्उरम्ं। पूतदंक्षः क्विक्रंतुः। देवो देवेभिरा गंमत्। अग्निश्रियों मुरुतों विश्वकृष्टयः। आ त्वेषमुग्रमवं ईमहे व्यम्॥३७॥

ते स्वानिनों रुद्रियां वर्षनिर्णिजः। सिर्हा न हेषक्रंतवः सुदानंवः। यदुंत्तमे मंरुतो मध्यमे वां। यद्वांऽवमे सुंभगासो दिवि ष्ठ। ततों नो रुद्रा उत वाऽन्वस्यं। अग्ने वित्ताद्धविषो यद्यजांमः। ईडं अग्निः स्ववंसन्नमोंभिः। इह प्रंस्प्तो वि चं यत्कृतन्नंः। रथैरिव प्रभेरे वाज्यद्भिः। प्रदक्षिणिन्म्रुताः स्तोमंमृद्धाम्॥३८॥

श्रुधि श्रुंत्कर्ण् वहिंभिः। देवैरंग्ने स्यावंभिः। आसींदन्तु बर्हिषिं। मित्रो वर्रुणो अर्यमा। प्रात्यावाणो अध्वरम्। विश्वेषामिदंतिर्य्ज्ञियांनाम्। विश्वेषामितिथिर्मानुंषाणाम्। अग्निर्देवानामवं आवृणानः। सुमृडीको भवतु विश्ववेदाः। त्वे अग्ने सुमितिं भिक्षंमाणाः॥३९॥

दिवि श्रवो दिधरे यज्ञियांसः। नक्तां च चुकुरुषसा विरूपे। कृष्णं च वर्णमरुणं च सन्धुंः। त्वामंग्न आदित्यासं आस्यम्। त्वाञ्चिह्वा श्रचंयश्चकिरे कवे। त्वा श्रातिषाचो अध्वरेषुं सिश्चरे। त्वे देवा ह्विरंदन्त्याहुंतम्। नि त्वां यज्ञस्य साधंनम्। अग्ने होतांरमृत्विज्ञम्। वनुष्वदेव धीमहि प्रचेतसम्। जीरन्दूतममंर्त्यम्॥४०॥

-[१२]

तिष्ठा हरी रथ आ युज्यमांना याहि। वायुर्न नियुतों नो अच्छं। पिबास्यन्थों अभिसृष्टो अस्मे। इन्द्रः स्वाहां रिमा ते मदांय। कस्य वृषां सुते सर्चां। नियुत्वांन्वृष्भो रंणत्। वृत्रहा सोमंपीतये। इन्द्रं व्यम्मंहाधने। इन्द्रमर्भे हवामहे। युजंं वृत्रेषुं विज्रणम्॥४१॥

द्विता यो वृंत्रहन्तंमः। विद इन्द्रंः शतक्रंतुः। उपं नो हरिंभिः सुतम्। स सूर आजनयं ज्योतिरिन्द्रम्ं। अया धिया तरिण्रिद्रंबर्हाः। ऋतेनं शुष्मी नवंमानो अर्कैः। व्यंस्रिधें अस्रो अद्रिंबिंभेद। उतत्यदाश्वश्वियम्। यदिन्द्र नाहुंषी्ष्वा। अग्रे विक्षु प्रतीदंयत्॥४२॥

भरेष्विन्द्र र सुहवर् हवामहे। अर्होम्चर सुकृत्न्दैव्यं जनम्। अग्निम्मित्रं वर्रुणर सातये भगम्। द्यावापृथिवी म्रुतंः स्वस्तये। मृहि क्षेत्रं पुरुश्चन्द्रं वि विद्वान्। आदित्सर्खिभ्यश्चरथ्र समैरत्। इन्द्रो नृभिरजन्दीद्यानः साकम्। सूर्यमुषसंङ्गातुमग्निम्। उरुन्नो लोकमन् नेषि विद्वान्। सुर्वर्व्ज्योतिरभयं स्वस्ति॥४३॥
ऋष्वा तं इन्द्रं स्थविरस्य बाहू। उपस्थेयाम शर्णा बृहन्तां।
आ नो विश्वांभिरूतिभिः स्जोषाः। ब्रह्मं जुषाणो हंर्यश्व
याहि। वरीवृज्तस्थविरेभिः सुशिप्र। अस्मे दधृद्वृषंण् श् शुष्मंमिन्द्र। इन्द्रांय गावं आशिरम्। दुदुहे वृज्जिणे मधुं। यत्सीमुपह्वरे विदत्। तास्तं विज्ञन्थेनवो जोजयुर्नः॥४४॥

गर्भस्तयो नियुतो विश्ववाराः। अहंरहुर्भूय इञ्जोगुंवानाः। पूर्णा इंन्द्र क्षुमतो भोजंनस्य। इमान्ते धियं प्र भेरे महो महीम्। अस्य स्तोत्रे धिषणा यत्तं आन्जे। तमृत्सवे चं प्रस्वे चं सासहिम्। इन्द्रं देवासः शवंसा मदन्नन्॥४५॥

प्रजापंतिः पृशूनंसृजतः। तैंऽस्मात्सृष्टाः परौं च आयन्। तानंग्निष्टोमेन् नाप्नौत्। तानुक्थ्येन् नाप्नौत्। तान्थ्योड्शिना नाप्नौत्। तान्नात्रिया नाप्नौत्। तान्त्सन्धिना नाप्नौत्। सौंऽग्निमंब्रवीत्। इमान्मं ईप्सेति। तान्ग्निस्त्रिवृता स्तोमेन् नाप्नौत्॥४६॥ स इन्द्रंमब्रवीत्। इमान्मं ईप्सेतिं। तानिन्द्रंः पश्चद्शेन् स्तोमंन् नाप्नौत्। स विश्वौन्देवानंब्रवीत्। इमान्मं ईप्सतेतिं। तान् विश्वेदेवाः संप्तद्शेन् स्तोमंन् नाप्नुंवन्। स विष्णुंमब्रवीत्। इमान्मं ईप्सेतिं। तान् विष्णुंरेकवि्शेन् स्तोमंनाप्नोत्। वारवन्तीयंनावारयत॥४७॥

इदं विष्णुर्वि चंक्रम् इति व्यंक्रमत। यस्मौत्पृशवः प्रप्रेव भ्रश्शेरन्। स एतेनं यजेत। यदाप्नौत्। तद्प्तोर्यामंस्याप्तोर्यामृत्वम्। एतेन् वै देवा जैत्वांनि जित्वा। यङ्काम्मकांमयन्त् तमौप्रुवन्। यङ्कामंङ्कामयंते। तमेतेनौप्रोति॥४८॥

स्तोमेंनु नाप्नोंदवारयत् नवं च॥१४॥———[१४]

व्याघ्रोंऽयम्ग्रौ चंरित प्रविष्टः। ऋषींणां पुत्रो अभिशस्तिपा अयम्। नमस्कारेण नमंसा ते जुहोमि। मा देवानां मिथुयाकंर्म भागम्। सावीर्हि देव प्रस्वायं पित्रे। वर्ष्माणंमस्मै विर्माणंमस्मै। अथास्मभ्यं सवितः सर्वतांता। दिवेदिव आ सुंवा भूरि पृश्वः। भूतो भूतेषुं चरित प्रविष्टः। स भूतानामधिपतिर्बभूव॥४९॥ तस्यं मृत्यौ चंरति राजसूयम्। स राजां राज्यमनुं मन्यतामिदम्। येभिः शिल्पैः पप्रथानामद्दर्हत्। येभिर्द्यामभ्यपि ५ शत्प्रजापंतिः। येभिर्वाचं विश्वरूपा ५ समर्व्ययत्। तेनेममंग्न इह वर्चंसा समंङ्गि। येभिंरादित्यस्तपंति प्र केतुभिः। येभिः सूर्यो ददृशे चित्रभानुः। येभिर्वाचं पुष्कलेभिरव्यंयत्। तेनेममंग्न इह वर्चसा समंङ्गि॥५०॥ आऽयं भांतु शर्वसा पश्चं कृष्टीः। इन्द्रं इव ज्येष्ठो भंवतु प्रजावान्। अस्मा अस्तु पुष्कलश्चित्रभानु। आऽयं पृंणक्तु रजंसी उपस्थम्। यत्ते शिल्पंङ्कश्यप रोचनावंत्। इन्द्रियावंत्पुष्कलश्चित्रभांनु। यस्मिन्त्सूर्या अर्पिताः सप्त साकम्। तस्मित्राजानमधि विश्रयमम्। द्यौरंसि पृथिव्यंसि। व्याघ्रो वैयाघ्रेऽधि ॥५१॥

विश्रंयस्व दिशों महीः। विशंस्त्वा सर्वा वाञ्छन्तु। मा त्वद्राष्ट्रमधि भ्रशत्। या दिव्या आपः पर्यसा सम्बभूवुः। या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः। तासाँन्त्वा सर्वासाः रुचा। अभिषिश्चामि वर्चसा। अभि त्वा वर्चसाऽसिचन्दिव्येनं। पर्यसा सह। यथासां राष्ट्रवर्धनः॥५२॥

तथाँ त्वा सिवता केरत्। इन्द्रं विश्वां अवीवृधन्।
समुद्रव्यंचसङ्गिरंः। र्थीतंमः रथीनाम्। वाजांनाः
सत्पंतिं पतिम्। वसंवस्त्वा पुरस्तांदिभिषिश्चन्तु गायत्रेण्
छन्दंसा। रुद्रास्त्वां दक्षिण्तोंऽभिषिश्चन्तु त्रैष्टुंभेन् छन्दंसा।
आदित्यास्त्वां पश्चादिभिषिश्चन्तु जागंतेन् छन्दंसा।
विश्वं त्वा देवा उत्तर्तोऽभिषिश्चन्त्वानुंष्टुभेन् छन्दंसा।
बृह्स्पतिंस्त्वोपरिष्टादिभिषिश्चतु पाङ्केन् छन्दंसा॥५३॥

अरुणन्त्वा वृकंमुग्रङ्कं जङ्करम्। रोचंमानं मुरुतामग्रें अर्चिषंः। सूर्यंवन्तं मुघवांनं विषासिहम्। इन्द्रंमुक्थेषुं नामहूतंम हवेम। प्र बाहवां सिसृतञ्जीवसे नः। आ नो गव्यूंतिमुक्षतङ्कृतेनं। आ नो जने श्रवयतय्युँवाना। श्रुतं मे मित्रावरुणा हवेमा। इन्द्रंस्य ते वीर्यकृतंः। बाहू उपावं

हरामि॥५४॥

बुभूबाव्यंयुत्तेनेममंग्र इह वर्षस् समिक्ष् वैयाप्रेऽधि राष्ट्रवर्धनः पाईन छन्दसीपावंहरामि॥१५॥ [१५]
अभि प्रेहिं वीरयंस्व। उग्रश्चेत्तां सपत्वहा। आतिष्ठ
वृत्रहन्तमः। तुभ्यं देवा अधिव्रवन्। अङ्कौ न्यङ्कावभितो
रथय्यौँ। ध्वान्तं वाताग्रमन् स्श्चरंन्तौ। दूरेहेतिरिन्द्रियावान्यत्त्री
ते नोऽग्रयः पप्रयः पारयन्तु। नमंस्त ऋषे गद। अव्यंथायै
त्वा स्वधायौ त्वा॥५५॥

मा नं इन्द्राभित्स्त्वदृष्वारिष्टासः। एवा ब्रंह्मन्तवेदंस्तु। तिष्ठा रथे अधि यद्वज्रंहस्तः। आ र्श्मीन्देव युवसे स्वश्वः। आ तिष्ठ वृत्रहन्नातिष्ठंन्तं परि। अनु त्वेन्द्रों मद्त्वनुं त्वा मित्रावर्रुणौ। द्यौश्चं त्वा पृथिवी च प्रचेतसा। शुक्रो बृद्दक्षिणा त्वा पिपर्तु। अनुं स्वधा चिकिता समे अग्निः। अनुं त्वाऽवतु सिवता स्वनं॥५६॥

इन्द्रं विश्वां अवीवृधन्। समुद्रव्यंचस्ङ्गिरंः। र्थीतंमश् रथीनाम्। वाजांना्श् सत्पंतिं पतिम्। परिमा सेन्या घोषाः। ज्यानां वृञ्जन्तु गृप्नवंः। मेथिष्ठाः पिन्वंमाना इह। माङ्गोपंतिम्भि संविंशन्तु। तन्मेऽनुंमित्रिरनुं मन्यताम्। तन्माता पृथिवी तत्पिता द्यौः॥५७॥

तद्गावांणः सोम्सुतों मयो्भुवंः। तदंश्विना शृणुतर सौभगा युवम्। अवं ते हेड उदुंत्तमम्। एना व्याघ्रं पंरिषस्वजानाः। सिर्हर हिन्वन्ति मह्ते सौभंगाय। समुद्रन्न सुहवंन्तस्थिवारसम्। मुर्मृज्यन्ते द्वीपिनंमुप्स्वंन्तः। उदसावेतु सूर्यः। उदिदं मांमुकं वर्चः। उदिहि देव सूर्य। सह वृग्नुना ममं। अहं वाचो विवाचनम्। मिय वागंस्तु धर्णसिः। यन्तुं नृदयो वर्षन्तु पूर्जन्याः। सृपिप्पुला ओषंधयो भवन्तु। अन्नंवतामोदनवंतामामिक्षंवताम्। एषार राजां भूयसाम्॥५८॥

स्वधार्यै त्वा स्वेन द्योः सूर्य सप्त चं॥१६॥————[१६]

ये केशिनंः प्रथमाः स्त्रमासंत। येभिराभृंतं यदिदं विरोचंते। तेभ्यों जुहोमि बहुधा घृतेनं। रायस्पोषेणेमं वर्चसा स॰ सृजाथ। नर्ते ब्रह्मणस्तपंसो विमोकः। द्विनाम्नी दीक्षा वृशिनी ह्यंग्रा। प्र केशाः सुवतं काण्डिनो भवन्ति। तेषां ब्रह्मदीशे वर्पनस्य नान्यः। आ रोह प्रोष्टं विषंहस्व शत्रून्। अवासाग्दीक्षा विशिनी ह्यंग्रा॥५९॥

देहि दक्षिणां प्रतिर्स्वायुं। अथांमुच्यस्व वरुंणस्य पाशांत्। येनावंपत्सिवृता क्षुरेणं। सोमंस्य राज्ञो वरुंणस्य विद्वान्। तेनं ब्रह्माणो वपतेदम्स्योर्जेमम्। र्य्या वर्चसा स॰ सृंजाथ। मा ते केशानन् गाद्वर्चं एतत्। तथां धाता करोत् ते। तुभ्यमिन्द्रो बृह्स्पतिंः। स्विता वर्च आदंधात्॥६०॥

तेभ्यों निधानं बहुधा व्यैच्छन्। अन्तरा द्यावांपृथिवी अपः सुवंः। दुर्भस्तम्बे वीर्यंकृते निधायं। पौइस्येंनेमं वर्चसा सह सृंजाथ। बलन्ते बाहुवोः संविता दंधातु। सोमंस्त्वाऽनकु पर्यसा घृतेनं। स्त्रीषु रूपमंश्विनैतन्नि धंत्तम्। पौइस्येंनेमं वर्चसा सहसृंजाथ। यत्सीमन्तङ्कङ्कंतस्ते लिलेखं। यद्वां श्वरः पंरिववर्ज् वपईस्ते। स्त्रीषु रूपमंश्विनैतन्नि धंत्तम्।

पौ इस्येंनेम स स सृंजाथो वीर्येण ॥ ६१॥

अवाँस्राग्दीक्षा वृशिनी ह्युंग्राऽदंधाद्ववर्ज् वपई स्ते द्वे चं॥१७॥————[१७]

इन्द्रं वै स्वाविशों मुरुतो नापांचायन्। सोऽनंपचाय्यमान एतं विंघुनमंपश्यत्। तमाऽहंरत्। तेनांयजतः। तेनैवासान्तः सई स्तम्भळ्यंहन्। यद्यहन्। तिद्वंघुनस्यं विघनुत्वम्। वि पाप्मानं भ्रातृंव्यः हते। य एतेन् यजंते। य उं चैनमेवं वेदं॥६२॥

य राजांनं विशो नाप्चायंयुः। यो वाँ ब्राह्मणस्तमंसा पाप्मना प्रावृतः स्यात्। स एतेनं यजेत। विघनेनैवैनंद्विहत्यं। विशामाधिपत्यं गच्छति। तस्य द्वे द्वांदशे स्तोत्रे भवंतः। द्वे चंतुर्वि शो। औद्भिंद्यमेव तत्। एतद्वे क्षत्रस्यौद्भिंद्यम्। यदंस्मे स्वाविशों बलि हर्रन्ति॥६३॥

हर्रन्त्यस्मै विशो बुलिम्। ऐन्मप्रंतिख्यातं गच्छति। य एवं वेदं। प्रबाहुग्वा अग्रै क्षुत्राण्यातेपुः। तेषामिन्द्रेः क्षुत्राण्यादेत्त। न वा इमानि क्षुत्राण्यंभूवन्नितिं। तन्नक्षंत्राणां नक्षत्रत्वम्। आ श्रेयंसो भ्रातृंव्यस्य तेजं इन्द्रियन्दंत्ते। य एतेन् यजंते। य उं चैनमेवं वेदं॥६४॥

तद्यथां हु वै संचिकिणौ कप्लंकावुपावंहितौ स्यातांम्। पृवमेतौ युग्मन्तौ स्तोमौं। अयुक्षु स्तोमेषु क्रियेते। पाप्मनोऽपंहत्यै। अपं पाप्मानं भ्रातृंव्य हते। य पृतेन् यजंते। य उं चैनमेवं वेदं। तद्यथां हु वै सूंतग्रामण्यः। पृवञ्छन्दा हिस। तेष्वसावांदित्यो बृंहतीरभ्यूंढः॥६५॥

स्तोबृंहतीषु स्तुवते स्तो बृंहन्। प्रजयां पृशुभिंरसानीत्येव। व्यतिंषक्ताभिः स्तुवते। व्यतिंषक्तं वै क्ष्रत्रं विशा। विशेवैनं क्ष्रत्रेण व्यतिंषज्ञति। व्यतिंषक्ताभिः स्तुवते। व्यतिंषक्तो वै ग्रांमणीः संजातेः। स्जातैरेवैनव्यातिंषज्ञति। व्यतिंषक्ताभिः स्तुवते। व्यतिंषक्ताभिः स्तुवते। व्यतिंषक्ताभिः स्तुवते। व्यतिंषक्ता वै पुरुषः पाप्मभिः। व्यतिंषक्ताभिरेवास्यं पाप्मनों नुदते॥६६॥

वेद् हर्गन्त्येनमेवं वेदाभ्यूंढः पाप्पिभिरेकं चा१८॥————[१८]

त्रिवृद्यदाँग्नेयोँ ऽग्निमुंखा ह्यृद्धिर्यदाँग्नेय आँग्नेयो न वै सोमेन यो वै सोमेनैष गोंसवः सिर्हेऽभि प्रेहिं मित्रवर्धनः प्रजापंतिस्ता ओद्नं प्रजापंतिरकामयत बहोर्भूयांनगस्त्योस्या जरांसस्तिष्ठा हरीं प्रजापंतिः पश्चन्याघ्रोऽयम्भिप्रेहिं वृत्रहन्तंमो ये केशिन इन्द्रं वा अष्टादंश॥१८॥

त्रिवृद्यो वै सोमेनायुरिस बहुर्भविति तिष्ठा हरीरथ आयं भौतु तेभ्यो निधान् षट्थ्यष्टिः॥६६॥

त्रिवृत्पाप्मनों नुदते॥

हरिः ओम्॥

इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे द्वितीयाष्टके सप्तमः प्रपाठकः समाप्तः॥

सप्तमः प्रश्नः

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/